

ЕКСПЕРИМЕНТАЛНА ПРОВЕРКА НА РЕТРОТРАНСФЕРА ОТ НЕМСКИ КЪМ БЪЛГАРСКИ ЕЗИК

Янка Коева

Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“

EXPERIMENTAL CONTROL OF BACK TRANSFER FROM GERMAN INTO BULGARIAN

Yanka Koeva

St. Cyril and St. Methodius University of Veliko Tarnovo

This paper looks at the typology of transfer – positive transferring of skills and knowledge from German (Language 3) to Bulgarian (Language 1) – and transfer categories, as well as the different kinds of transfer. Using indicators developed by the author, the present research analyses the experimental control of reverse transfer in acquiring grammatical knowledge of reflexive personal pronouns in German language classes, and the development of skills and habits of using them in Bulgarian speech and writing.

Key words: transfer, back transfer, grammatical knowledge, German language – Bulgarian language

Цел на изследването е да се докаже експериментално и да се анализира ретротрансферът от целевия немски (Език 3) към изходния български език (Език 1) при усвояване на граматични знания и умения. Затова е необходимо най-напред да се уточнят понятията „трансфер“ и „ретротрансфер“.

1. Уточняване на понятията

В концепцията за многоезичие трансферът се отнася до две измерения – разширяване на езиковите знания и езиковото съзнание. П. Стефанова дава следното определение за трансфер: „Пренасяне на елементи (лексикални единици, езикови структури, модели на поведение и т.н.) от един контекст или една ситуация върху друг контекст или друга ситуация. Различават се различни типове трансфер – езиков и дидактически“ (Стефанова 2015: 244).

Трансферни категории

В изследване на Майснер (Майснер 2002: 133 – 134) се посочват следните трансферни категории:

- T1: Трансфер във функцията на комуникативни стратегии;
- T2: Трансфер на междуезикови процеси на преработка в кората на главния мозък;
- T3: Трансфер на основата на когнитивни принципи;
- T4: Трансфер като наслояване на знания и умения;
- T5: Трансфер на учебни стратегии;
- T6: Трансфер на учебен опит.

По отношение на вече развитите дидактически модели посочените трансферни категории са от значение, тъй като диференцират конкретни трансферни възможности при определяне на системата за анализ при преподаване и учене. Подчертаните категории имат и това предимство, че съзнателно могат да бъдат научени.

Майснер разширява и диференцира понятието „трансфер“, като го описва не само според типа, но и според насоката, обхвата, сферата и категорията. Разграничава езиковия трансфер от дидактическия трансфер – при дидактическия трансфер основната задача се състои в наблюдение, анализ и оценка на ученето (Майснер 2002: 134 – 135).

Видове трансфер

Майснер (2002: 135 – 136) и Стойчева (2012: 104 – 108) представят обстоен анализ на видовете трансфер, но в зависимост от целта на изследването тук ще бъдат посочени само два вида:

- ***Междуезиков трансфер***

Използват се положителните и отрицателните взаимовръзки между различните езици. Въз основа на протичащите междуезикови процеси на трансфер учещите създават междуезикова система, която обединява знанията по различни езици, вследствие на което учещите формулират съответни междуезикови правила.

- ***Дидактически трансфер***

Изразява се в пренос на дейности, свързани с процеса на учене на метакогнитивно ниво, който не е езиково неутрален. „Приема се, че всеки език представлява предмет на учене със собствена специфика, който се влияе от различни фактори. На първо място – това е езиковотипологичното своеобразие на езика цел, изискващо специфични методически похвати. Освен това съществена роля играят предварителните знания на учещия, т.е. знанията за света, езиковите знания, но също така и дидактико-методическите знания, управляващи процесите на усвояване на езика. Дидактическият трансфер осигурява основа-

та на менталните операции, необходими за протичане на другите четири типа трансфер. Възможностите на дидактическият трансфер са решаващи за качеството на процеса на учене и допринасят за повишаване съзнателността на учене“ (Стойчева 2012: 105 – 106).

Посочените по-горе теоретични постановки лежат в основата на емпиричния материал, представен в следващата точка.

2. Експериментална проверка на ретротрансфера при усвояване на граматични знания за възвратни лични местоимения по немски и формиране на умения и навици при употребата им в речта – на български език

2.1. Наблюдение на урок за усвояване на знания за възвратно лично местоимение в час по немски език

Преди експеримента е проведено наблюдение на урок по немски език за преподаване на знания за възвратни лични местоимения и развитие на умения за тяхната употреба в речта на немски език в група от VI „б“ клас на великотърновско училище през учебната 2015/2016 година. Работи се с учебния комплекс *Deutsch Treff* (Дикова, Мавродиева, Кудлинска-Станкулова 2007).

Часът започва с проверка на домашната работа, след което следва фронтална беседа за активизиране на наличните знания по темата „Видове спорт“ (Sportarten):

Was machst du gern?

Treibst du Sport?

Magst du joggen? Wo läufst du? Wie heißt das Dorf? Wo ist das?

Was trainierst du? Wie oft?

Беседата завършва с обобщителното изречение *Das bedeutet gesund leben*, направено от учителката, което е преход към новата тема на стр. 24 в учебника: *Welche Bilder passen zu welchem Text?* (срв. Приложение 1а). Няколко ученици четат на глас двата текста, като към втория текст се задава въпросът: *Защо в текста Zähneputzen, Duschen, Kämmen са с главни букви?* Учениците без затруднение отговарят, че в случая това са съществителни имена.

Следват въпроси за проверка на разбирането:

Wer lebt gesund? – Tobias.

Was macht Tobias am Morgen? – Er steht um halb sieben Uhr auf. Er macht Gymnastikübungen.

Was macht Tobias im Bad? – Er putzt sich die Zähne und duscht sich und wäscht sich das Gesicht.

На дъската се записва: *Tobias duscht sich*, като „duscht sich“ се огражда с червен маркер.

Следва въпросът *Duscht du dich?* и съответният отговор *Ich wasche mich*. Въпросът и отговорът се записват на дъската със съответната маркировка.

Учещите получават инструкция във верижно упражнение да си задават въпроса *Duschst du dich?* и да отговарят съответно *Ich dusche mich*.

Записаните на дъската три изречения се превеждат на български език: *аз се къпя, ти се къпеш, той се къпе*.

Прави се плавен преход към заглавието на новата тема: *При спрежението променя ли се частицата sich?* – Да. – Как се наричат тези местоимения, когато действието пада върху вършителя? – Възвратни.

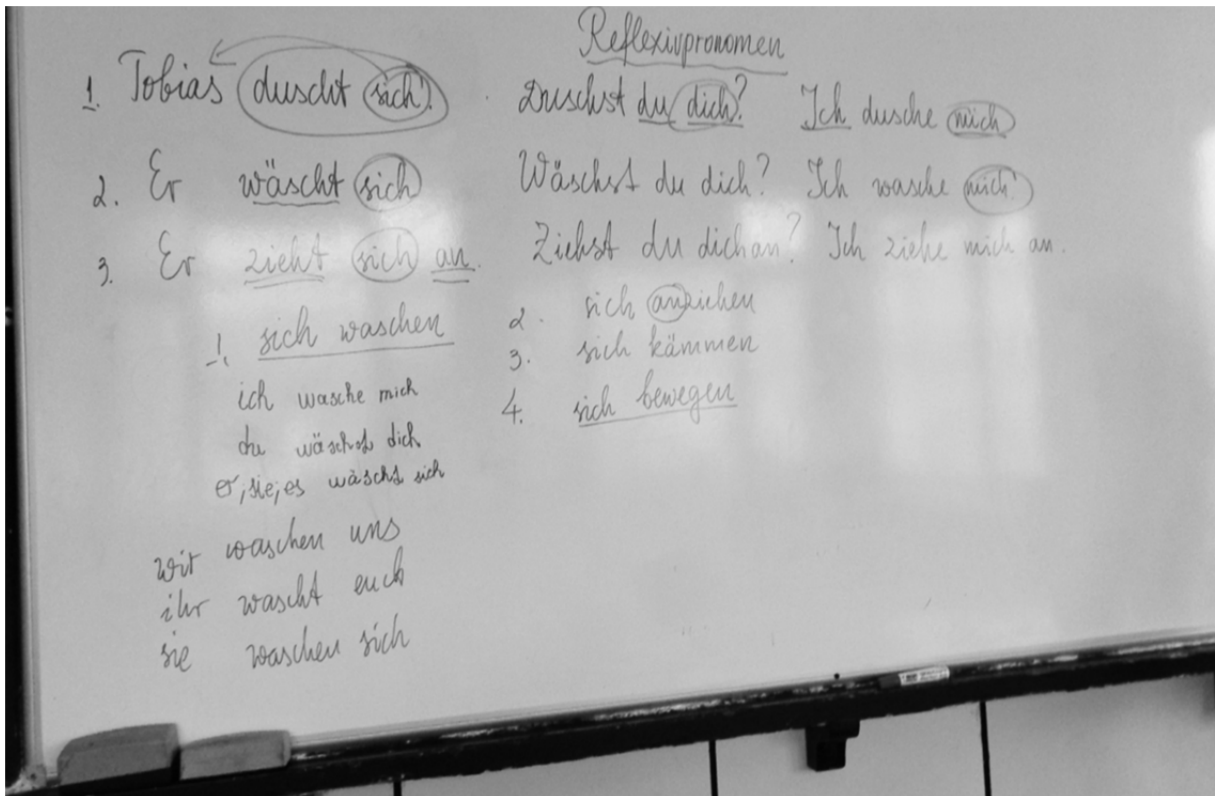
На дъската се записва заглавието *Reflexivpronomen*, като се уточнява и терминологията на английски език.

По същия начин въз основа на текстовете се работи с глагола *sich waschen* – на дъската със съответната маркировка в червено се записват *Er wäscht sich*. – *Wäschst du dich?* – *Ich wasche mich*. Така се процедира и с глагола *sich anziehen*, при който се обръща внимание на делимата представка и позицията ѝ в изречението: *Er zieht sich an*. – *Ziehst du dich an?* – *Ich ziehe mich an*. Възвратните местоимения се ограждат с червен маркер. Последователно глаголите се спрягат от отделни ученици в единствено число, като след съответното спрежение следва верижно упражнение със задаване на въпроси във второ лице и отговор в първо. Учителката записва спрежението в множествено число¹.

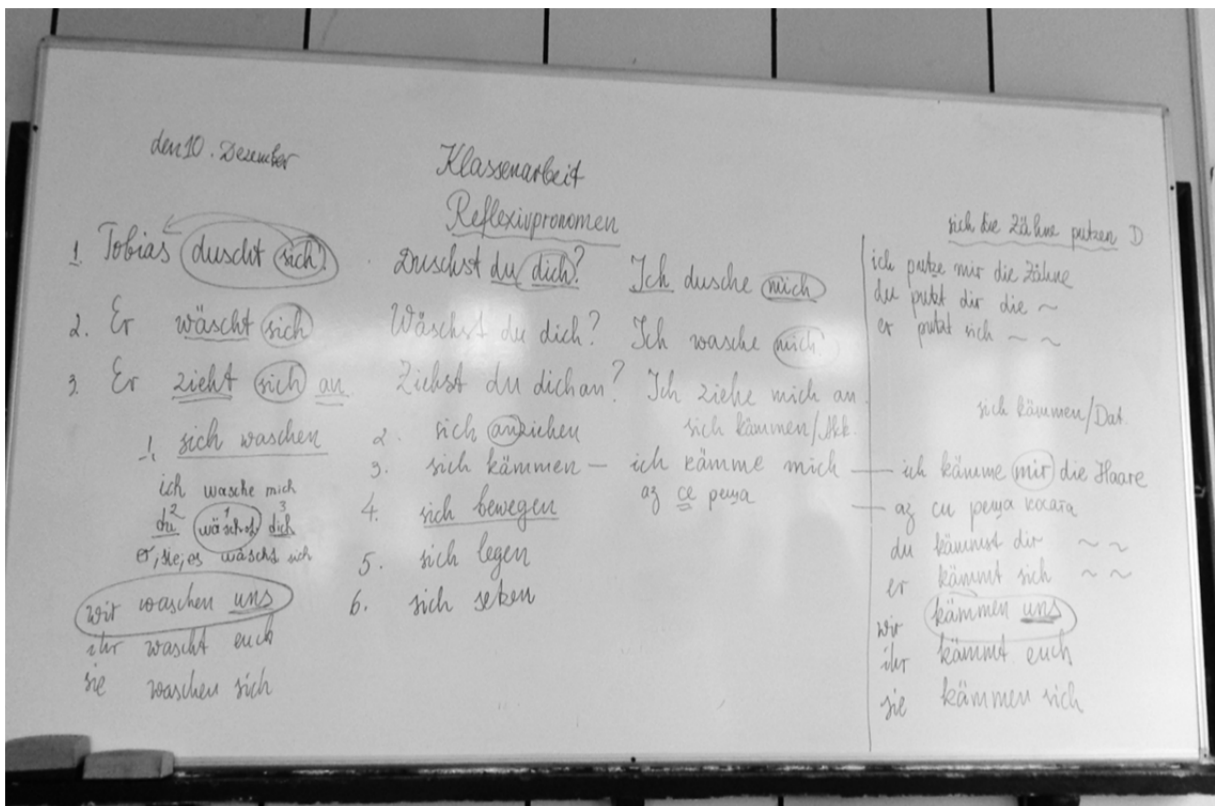
По същия метод се спряга глаголът *sich kämмен*. На дъската се записва *ich kämме mich* със съответния превод и маркировка – *Аз се реша*. Учителката изисква превод на български език на изречението *Ich kämме mir die Haare*² (частите на тялото са изучени предварително). Изречението и съответният превод *Аз си реша косата* се записват на дъската, като се маркира възвратното местоимение. *Sich die Haare kämмен* се спряга устно и успоредно се записва на дъската в единствено число. Задават се въпросите: Как превеждаме *Du kämмst dich?* респ. *Ich kämме dich?*

¹ За да не се нарушава работата в часа, снимките са направени в позволяващо подходящо време.

² За целите на обучението може да се допусне, че „das Haar“ е част на тялото (срв. Duden 1996: 646).

Фигура 1. Спрежение на глаголите *sich duschen*, *sich waschen*, *sich anziehen*

Фигура 2. Спрежение на глагола *sich kämmen*

Вниманието се насочва към индукционната база на дъската и спрегнатия глагол *sich kämmen*:

sich kämmen Akk.

ich kämme mich

аз се *реша*

sich kämmen D.

ich kämme mir die Haare

аз си *реша косата*

du kämmst dir die Haare

er kämmt sich die Haare

Задава се въпросът кои форми на възвратното местоимение се различават в единствено число (*mich, mir – dich, dir*). Прави се изводът, че възвратните местоимения *mir, dir* се употребява тогава, когато в изречението има пряко допълнение и на български се превеждат със „*си*“. Установява се, че това са формите на личните местоимения в Akkusativ и Dativ и че в множествено число формите в първо и второ лице са еднакви и съвпадат с личните местоимения. Учителката уточнява, че само в трето лице единствено и множествено число възвратното местоимение е *sich*. Учениците спрягат устно *sich die Haare kämmen* в множествено число, а учителката записва спрежението на дъската.

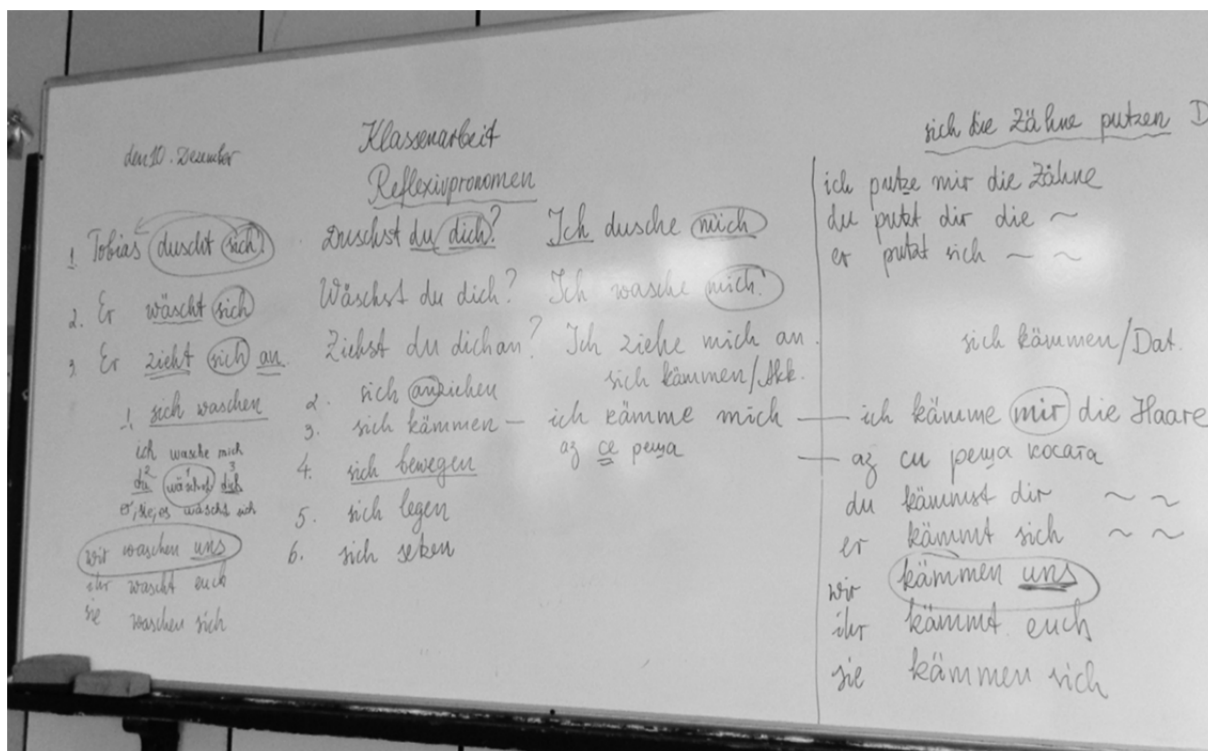
Така се процедира и с израза *sich D. die Zähne putzen*. Учителката спряга глагола в единствено число на дъската, а учениците, на базата на спрежението на *sich die Haare kämmen*, го спрягат устно в множествено число.

Задават се въпросите „Как ще кажем: *Мия си ръцете/лицето/косата? Мия се/мия си лицето? Обличам се/обличам си якето?*“.

След правилен отговор учещите го повтарят хорowo.

Учителката активира налични знания, като ги насочва към познатата от V клас лексика: *Сега изясни ли се какво означава „Setze dich!“?* Учениците спрягат устно глагола *sich setzen*.

Тъй като в последващите упражнения се появява възвратна употреба на глаголите *bewegen* и *legen*, те се въвеждат като възвратни, като се записват на дъската (познати са като лексика) и след това се спрягат устно.

Фигура 3. Въвеждане на глаголите *sich bewegen, sich legen, sich setzen*

Следва упражнение за затвърдяване на знанията и развитие на уменията, при което учителката показва глагол на дъската, а учещите отправят с него въпрос във второ лице единствено число към конкретен съученик/съученичка, например: *Niki, wäschst du dich?* Обръща се внимание на словоредата при задаване на въпросите, като учителката маркира с цифри посочен пример на дъската: *du (2) wäschst (1) dich (3)* (срв. фиг. 3). Особено внимание се обръща на глагола с делима представка *sich anziehen*.

Следващото упражнение е за развиване на умения за употребата на възвратните местоимения в речта в работната тетрадка на стр. 30/15 – *Ergänze die Reflexivpronomen* (срв. Приложение 1б). Установява се, че над 90% от учещите се справят без грешки.

Дава се домашна работа с устен примерен образец (работна тетрадка, стр. 30/16). Учещите трябва да отправят съвет с възвратен глагол – *Wie kann man topfit sein? Gib Tipps*.

Часът приключва с преценка на работата, като се поощряват най-активните учещи.

2.2. Експериментална проверка

Изучаването на възвратни лични местоимения по немски език в VI клас предшества това по роден и по английски език – от една стра-

на, поради учебния курикулум, а от друга – поради непредвидени не-учебни дни или планирани тестове.

За доказване на хипотезата, че съществува ретротрансфер при преподаване и усвояване на граматични знания, е направена експериментална проверка в час по български език, в който се преподават и усвояват знания за възвратно лично и възвратно притежателно местоимение в VI „б“ клас³ в същото основно училище във В. Търново през учебната 2015/2016 година. Образувани са две групи – експериментална и контролна⁴. В ЕГ са включени десет учещи, които от V клас изучават немски като втори чужд език в ЗИП два часа седмично и в VI клас получават знания за възвратни лични местоимения преди изучаването им по роден език. Знанията им по немски език могат да се определят на ниво А.1.1. – А.1.2. според Общата европейска езикова рамка. В КГ участват десет учещи друг чужд език, чиито срочни оценки по български език са еквивалентни на срочните оценки по немски език в ЕГ.

Изследването е направено с посочване на име и фамилия, за да се разграничи групата по немски език. Предварително е направено уточнението, че това е игра и няма да се поставят оценки, за да не се натоварват учещите с извънучебни форми на проверка на знанията, което би предизвикало излишен стрес.

Целта на експеримента е да се изследва дали и доколко е осъществен продуктивен междуезиков ретротрансфер от целевия немски (Е3) към изходния български език (Е1). В случая се измерва влияние – в каква степен знанията и уменията по немски език влияят на знанията и уменията по роден език. *Променливата величина* е степента на знания за възвратните лични местоимения, а критерият, по който се сравнява всеки един от получените в групите резултати, са уменията за употребата им в речта на български език.

Инструкцията към задача 1 е от учебника по български език за VI клас, а към задача 2 – от работната тетрадка (срв. Приложение 1а, 1б). При втората задача инструкцията е адаптирана от авторката, а при първата примерите са допълнени. Останалите задачи са авторски. Уменията за употреба на възвратните лични местоимения в речта на български език са отчитани според максималния брой верни отговори по следните, съставени от авторката, показатели: трансформиране на изречение, разграничаване на възвратни лични от възвратни притежа-

³ Експериментът е проведен в час по български език само в една паралелка, за да не се нарушава учебният процес.

⁴ ЕГ и КГ.

телни местоимения, свързване на части от изречение, добавяне на възвратно лично местоимение в изрази, попълване на формите на възвратно лично местоимение в текст, образуване на изречения с вмъкване на възвратни лични местоимения (срв. Приложение 2). Полученият брой точки при тестирането е приравнен към българската шестобална система на оценяване (отличен, много добър, добър, среден, слаб). Стотните от 0,50 и нагоре се приравняват към по-високата оценка, а до 0,49 – към по-ниската.

2.3. Резултати по отделните показатели

(1) Трансформиране на изречение

От учещите се изисква да трансформират предложените изречения, като заменят пълните форми на възвратното лично местоимение с кратки. И двете групи се справят отлично. Допусканата най-често грешка е замяна на възвратното лично местоимение с притежателно възвратно:

Той взе кънките си назаем. вм. Той си взе кънки назаем.

Той представи новото си колело. вм. Той си представи новото колело.

Макар и алогично, в КГ се среща изречението *Той се представи на новото колело.*

В процентно отношение резултатите изглеждат по следния начин:

Таблица 1. Трансформиране на изречение

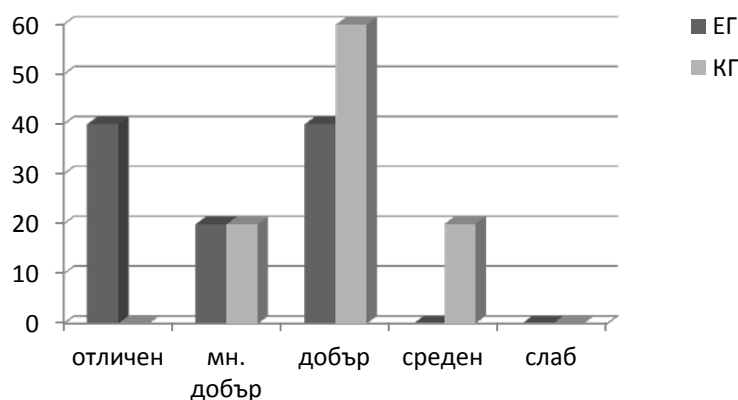
Група / Оценка	Отличен	Мн. добър	Добър	Среден	Слаб
ЕГ	100%	–	–	–	–
КГ	70%	30%	–	–	–

(2) Разграничаване на възвратни лични от възвратни притежателни местоимения

Инструкцията изисква да се подчертаят формите на възвратните лични местоимения в откъс от романа „Робинзон Крузо“. За да се разграничават от възвратни притежателни местоимения, към учещите се отправя съвет за превръщане на кратките форми в пълни.

Текстът съдържа четири възвратни лични и две възвратни притежателни местоимения. Грешни отговори са дадени най-често при посочване на възвратните притежателни местоимения като възвратни лични в изразите *новото си стопанство* и *в родината си* – 30% в ЕГ

и 50% в КГ. В КГ не са маркирани възвратните лични местоимения в изразите *как се правят такива въглища* (30%) и *за да си приготвя дървени въглища* (20%). По скалата за оценяване са получени следните резултати:

Фигура 4. Разграничаване на възвратни лични местоимения

(3) *Свързване на части от изречение*

Според инструкцията трябва да се свържат правилно две части от изречение, като пред буквата (втората част на изречението) се постави съответната цифра (първата част на изречението). Обръща се внимание на пунктуацията при съобщително и въпросително изречение. Може да се допусне и демотивация поради липса на оценки. Верните отговори са: 2е, 3а, 4б, 5в, 6ж, 7г, 8и, 9з, 10к, 11й. Даден е примерен образец: 1д *Почивате ли си на море?*

В ЕГ определено са допуснати по-малко грешки. Неточно са свързани две изречения:

Осведомяваш ли се на този успех? в.м. *Осведомяваш ли се за разписанията на автобусите?*

Младото семейство си взема книги от библиотеката? в.м. *Младото семейство си купува къща.*

Освен горепосочените грешки в КГ неправилно са свързани следните изречения:

Осведомяваш ли се интересуваме от новите технологии?

в.м. *Осведомяваш ли се за разписанията на автобусите?*

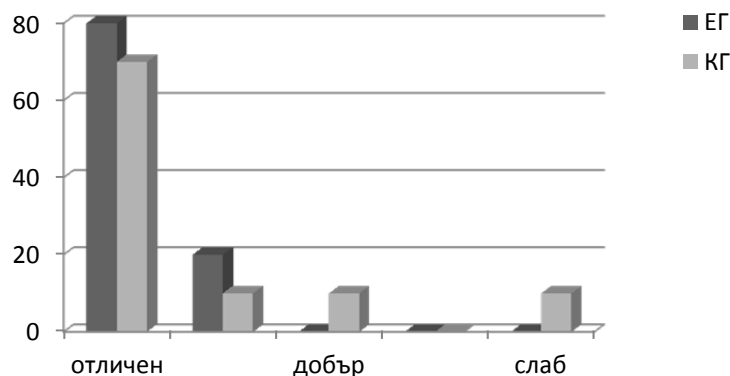
Ти боядисваш ли се за разписанията на автобусите?

в.м. *Ти боядисваш ли си косата?*

Младото семейство се ядосвам на този шум.

в.м. *Младото семейство си купува къща.*

Един учещ от КГ не образува изречението *Всяка сутрин аз си вземам душ*. Втори учещ игнорира няколко изречения, което намалява осезаемо общата оценка на КГ:

Фигура 5. Свързване на части от изречение

(4) Добавяне на възвратно лично местоимение в изрази

От учещите се изисква да добавят възвратното лично местоимение *се/си* в посочените изрази. В ЕГ 100% от учещите се справят отлично. В КГ 1% от учещите заменят възвратното лично местоимение с притежателно: *уговарям нашата среща* вм. *уговарям си среща*. Също 1% грешат формите *се* и *си*: *разбирам се от работата* вм. *разбирам си от работата*. Епизодичната грешка *мия си ръцете* не е взета под внимание. В процентно отношение резултатите изглеждат по следния начин:

Таблица 2. Добавяне на възвратно лично местоимение

Група / Оценка	Отличен	Мн. добър	Добър	Среден	Слаб
ЕГ	100%	–	–	–	–
КГ	80%	20%	–	–	–

(5) Попълване на формите на възвратно лично местоимение в текст

Контекстът осигурява опора на учещите при попълване на възвратните лични местоимения. Двете групи се справят 100% отлично. Допуснати са единични грешки, които не влияят на общата оценка:

В бъдеще ние ще си виждаме вероятно още по-рядко. / В бъдеще ние ще са виждаме вероятно още по-рядко.

вм. *В бъдеще ние ще се виждаме вероятно още по-рядко.*

(6) Образуване на изречения с вмъкване на възвратни лични местоимения

Инструкцията изисква да се съставят изречения по дадени опорни думи/изрази, като се спрегнат глаголите и се вмъкнат възвратни лични местоимения. Глаголите са посочени в основната им форма. Даден е примерен образец: *мойт брат / измивам / зъбите* → *Моят брат си измива зъбите*. Не се отчитат като грешни изречения в минало време или със сменен вид на глагола, например:

Моята сестра се подготви за училище вм. *Моята сестра се подготвя за училище*.

След това тя се облече вм. *След това тя се облича*.

В единичен случай в ЕГ липсва възвратното лично местоимение в изречението *Баба си донася мляко за кафето*.

Грешките при съставяне на това изречение са по-разнородни в КГ:

Баба донася мляко за кафето.

Баба донася млякото си за кафето.

Останалите грешки в КГ могат да се обобщят в няколко групи:

- Игнориране на допълнението, което води до неправилна употреба на възвратните лични местоимения:

Моята майка си гримира. / *Майката се гримира.*

вм. *Моята майка си гримира очите.*

След това тя се изсуши.

вм. *След това тя си изсушава косата.*

- Погрешна употреба на възвратните лични местоимения: *Аз се измивам косата.*

- Подмяна на посочения подлог:

След това си изсушавам косата.

вм. *След това тя си изсушава косата.*

Те се подготвят за училище.

вм. *Моята сестра се подготвя за училище.*

- Подмяна на посочения глагол:

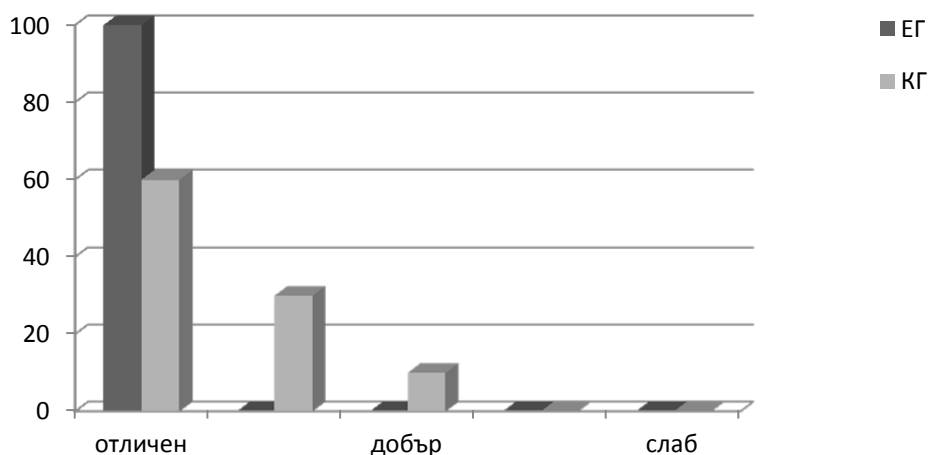
Моята сестра се измъква.

вм. *Моята сестра се изкъпва.*

Моят баща се избърса.

вм. *Моят баща се избръсва.*

Графичното представяне на резултатите показва чувствителния превес на учещите от ЕГ:

Фигура 6. *Образуване на изречения с вмъкване на възвратни лични местоимения*

3. Изводи от експерименталното проучване

Като цяло учебните постижения в ЕГ са осезаемо по-високи от тези в КГ, което не е за пренебрегване, тъй като се дължи на получените граматични знания за възвратни лични местоимения първо по немски и после по роден език в ЕГ. Това се доказва най-вече по критериите разграничаване на възвратни лични от възвратни притежателни местоимения (задача 2), добавяне на възвратно лично местоимение в изрази (задача 4), образуване на изречения с вмъкване на възвратни лични местоимения (задача 6) и свързване на части от изречение (задача 3). Статистическият анализ показва убедително, че експерименталната среда, която се състои в изучаването на немски език от експерименталната група, има значим положителен ефект върху езиковите знания, умения и компетентности на учещите относно усвояването на базовия език.

По-малката разлика по критериите *трансформиране на изречение и попълване на формите на възвратно лично местоимение в текст* биха могли да се дължат на няколко причини:

- учещите имат знания за възвратни лични местоимения, защото употребата е сходна в български и немски език (кратките форми *се, си*);
- учещите имат интуитивни знания за употребата на възвратни лични местоимения на базата на родния език;
- учещите нямат знания нито по немски, нито по български език.

Разбира се, може да се допусне и демотивация на отделни учещи в КГ поради липса на оценка.

Направеното експериментално изследване доказва, че се осъществява ретротрансфер на междуезикови процеси на преработка в кората на главния мозък, въз основа на които учещите в ЕГ са създали междуезикова система, която обединява знанията по два езика и им помага да формулират съответните езикови правила. Наблюдават се и следните ретротрансферни категории: наслояване на знания и умения, на учебни и комуникативни стратегии и учебен опит. Сферите на ретротрансфера обхващат лексиката (на равнище дума), морфосинтаксиса/синтаксиса (на равнище изречение) и прагматиката (комуникативна нагласа и рутина). Във функционален смисъл се ретротрансферират езикови закономерности и семантични отношения. Своята роля изиграва и дидактическият ретротрансфер, който се изразява в пренос на дейности, свързани с процеса на учене на метакогнитивно ниво. Предварителните граматични знания по немски език на учещите в ЕГ също допринасят за по-добрите учебни постижения.

ЛИТЕРАТУРА

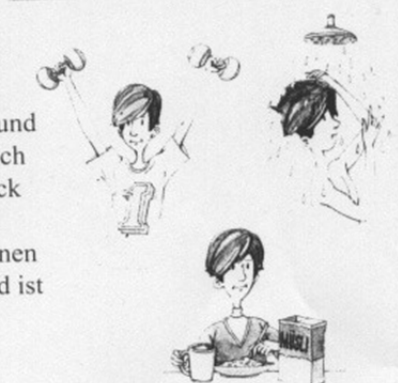
- Майснер 2002:** Meißner, F.-J. Transfer aus der Sicht der Mehrsprachigkeitsdidaktik. // *Materialien Deutsch als Fremdsprache. Europäisches Jahr der Sprachen: Mehrsprachigkeit in Europa*. Regensburg, 2002, Н. 65, 128–142.
- Дикова, Мавродиева, Кудлинска-Станкулова 2007а:** Dikova, V., Mavrodieva, L. & Kudlinska-Stankulowa, K. *Deutsch Treff. Lehrbuch 6. Klasse*. Plovdiv: Lettera, 2007.
- Дикова, Мавродиева, Кудлинска-Станкулова 2007б:** Dikova, V., Mavrodieva, L. & Kudlinska-Stankulowa, K. *Deutsch Treff. Arbeitsbuch 6. Klasse*. Plovdiv: Lettera, 2007.
- Duden 1996:** *Deutsches Universalwörterbuch A – Z*. Mannheim – Leipzig – Wien – Zürich: Dudenverlag, 1996.
- Стефанова 2015:** Стефанова, П. *Методика на обучението по съвременни езици*. [Stefanova, P. Metodika na obuchenieto po savremenni ezitsi.] София: НБУ, 2015.
- Стойчева 2012:** Стойчева, Д. *Многоезичието в обучението по съвременни езици*. [Stoycheva, D. Mnogoezichieto v obuchenieto po savremenni ezitsi.] София: Анубис, 2012.

ПРИЛОЖЕНИЕ 1а

Учебник по немски език за VI клас Deutsch Treff.
Възвратни местоимения

11 a Welche Bilder passen zu welchem Text?

1 Tobias steht um halb sieben Uhr auf. Er macht ein paar Gymnastikübungen, geht ins Bad, wäscht sich das Gesicht, putzt sich die Zähne und duscht sich. Danach zieht er sich an, kämmt sich die Haare und geht in die Küche. Das Frühstück ist schon auf dem Tisch – Müsli mit Obst und Schokomilch. Für die Schule nimmt er sich einen Apfel und ein Käsebrötchen. Mit dem Fahrrad ist er in zehn Minuten in der Schule.

2 Jakob steht um Viertel nach sieben auf. Er geht ins Bad und wäscht sich schnell. Für Zähneputzen, Duschen und Kämmen hat er keine Zeit. Aus dem Kühlschrank nimmt er sich drei Schokoriegel und isst sie im Bus auf dem Weg zur Schule. In der Pause kauft er sich eine Packung Kekse und eine Cola.

b Wer macht es richtig?

12 Markiere die Verben. Was fällt auf?

ich	wasche	mich	ich	wasche	mir	die Hände
du	wäschst	dich	du	wäschst	dir	die Hände
er, sie, es	wäscht	sich	er, sie, es	wäscht	sich	die Hände
wir	waschen	uns	wir	waschen	uns	die Hände
ihr	wascht	euch	ihr	wascht	euch	die Hände
sie	waschen	sich	sie	waschen	sich	die Hände
Sie	waschen	sich	Sie	waschen	sich	die Hände

REGEL

Възвратните местоимения съвпадат с _____ в
 Akkusativ и Dativ, с изключение на _____ лице _____ и _____ число
 и _____ форма.

Когато в изречението има допълнение в _____,
 възвратното местоимение е в _____.

24 vierundzwanzig

ПРИЛОЖЕНИЕ 16

Работна тетрадка по немски език за VI клас Deutsch Treff. Възвратни местоимения

14 Was ist gesund? Was ist ungesund? Notiere.

Milch Cola Fleisch Sport
Pommes frites Hamburger Computerspiele Rad fahren
turnen viel fernsehen Schokolade Äpfel Chips Salat
Würste Weißbrot Fisch Tee Gemüse
Kuchen zu Fuß gehen Quark Joghurt

15 Ergänze die Reflexivpronomen.

Du hast Kopfschmerzen? Leg _____ doch ins Bett!
Ihr seht schrecklich aus. Kämmt _____ bitte die Haare.
Nach jedem Essen putzt _____ Emma immer die Zähne.
Wir sollen _____ mehr bewegen, das ist gesund.
Du musst _____ vor dem Essen immer die Hände waschen.
Ich dusche _____ jeden Morgen nach der Gymnastik.
Beide Kinder fühlen _____ nicht gut. Vielleicht sind sie erkältet.

16 Wie kann man topfit sein? Gib Tipps.

Du fühlst dich schwach? (sich mehr bewegen, jeden Tag eine Stunde spazieren gehen, nicht lange vor dem Computer sitzen, sich früh ins Bett legen, ...)

Ihr fühlt euch müde? (gesund essen, das heißt viel Obst und Gemüse, viel Milch und Joghurt trinken, Pausen beim Lernen machen, sich ausruhen, ...)

Sie sind oft erkältet? (sich jeden Tag warm und kalt duschen, sich nicht zu warm anziehen, zweimal in der Woche schwimmen gehen, ...)

30 dreißig

ПРИЛОЖЕНИЕ 2

Задачи за експерименталната проверка на ретротрансфера при граматични знания и умения.

Име, фамилия: _____

I. Редактирай изреченията, като замениш пълните форми на възвратното лично местоимение с кратки.

Той харесва себе си. _____.

Той купи пуловер на себе си. _____.

Той представи себе си на публиката. _____.

Той мисли себе си за най-умен. _____.

Той къпе себе си. _____.

Той представи на себе си новото колело. _____.

Той срещна себе си с приятел. _____.

Той взе на себе си кьнки назаем. _____.

II. Подчертай формите на възвратните лични местоимения. За да не се объркаш, превърни кратките форми в пълни.

Пренесох новото си стопанство в гората. А за да мога да си готвя и пека хляб у дома, реших да си направя дървени въглища, които почти не дават дим при горенето. Още като дете в родината си бях виждал как се правят такива въглища. И веднъж, когато, за да си приготвя дървени въглища, аз отсякох няколко големи храста, забелязах една дупка под тях.

Даниел Дефо

III. Свържи правилно частите на отделните изречения. Пред буквата в дясната колонка постави съответната цифра от лявата колонка. Моля да направиш разлика между съобщително и въпросително изречение.

Пример: 1д Почивате ли си на море?

1. Почивате ли	☐ а) се интересуваме от новите технологии.
2. Вие	☐ б) се за разписанията на автобусите?
3. Ние	☐ в) си за бившия съученик?
4. Осведомяваш ли	☐ г) си косата?
5. Спомняш ли	1 д) си на море?
6. Младото семейство	☐ е) срамувате ли се от лошото си поведение?
7. Ти боядисваш ли	☐ ж) си купува къща
8. Учудваш ли	☐ з) се ядосвам на този шум.
9. Аз	☐ и) се на този успех?
10. Той често ли	☐ й) аз си вземам душ.
11. Всяка сутрин	☐ к) си взема книги от библиотеката?

IV. Добави възвратното лично местоимение.

уговарям _____ среща	интересувам _____ от футбол
уговарям _____ с приятели	лягам _____ рано
мия _____ ръцете	информирам _____ за филма
влюбвам _____	грижа _____ за кучето
разбирам _____ от работата	правя _____ екскурзия

V. Попълни формите на възвратното лично местоимение.

Юлия и Тина не се бяха уговаряли. Те _____ срещнаха случайно на улицата и решиха да отидат в кафене.

Юлия: Аз ще _____ поръчам двойно еспресо. Ти какво ще _____ поръчаш?

Тина: Аз _____ радвам, че мога да _____ поръчам горещ чай. От няколко дни съм _____ простудила.

Юлия: Горката! Но все пак е хубаво, че _____ срещнахме!

Тина: Хубаво е, че можем да _____ говорим на спокойствие. Жалко, че ние _____ виждаме толкова рядко.

Юлия: В бъдеще ние ще _____ виждаме вероятно още по-рядко. Аз ще _____ връщам в Австрия. Аз много _____ интересувам от професията архитект.

Тина: Много _____ радвам за теб.

VI. Образувай изречения, като спрегнеш глаголите и вмъкнеш възвратните лични местоимения.

Пример: Моят брат си измива зъбите.

мойт брат / измивам / зъбите

1. _____ .

моята сестра / изкъпвам

2. _____ .

след това / тя / изсушавам / косата

3. _____ .

мойт баща / избръсвам

4. _____ .

моята майка / гримирам / очите

5. _____ .

аз / измивам / косата

6. _____ .

след това / аз / правя / чай

7. _____ .

баба / донасям / мляко / за кафето

8. _____ .

моята сестра / подготвям / за училище

9. _____ .

след това / тя / обличам

10. _____ .

мойт брат / открадвам / от моята закуска

11. _____ .

аз / ядосвам